

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,
a hova minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . . 8 frt
Félévre . . . . . : 4 „
Negyedévre . . . . . : 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

Rendkívüli külön kiadás. — Egyes szám ára 3 kr.

Legujabb.

Nyiregyháza, június 23. (délelőtt 12 óra.)
Eötvös felszólalása után a jegyzőkönyv vezetésére vonatkozólag kijelenti, hogy a tárgyalást a közönség nem zavarja. Ezért bizalmat szavaz az elnöknek. Ezután kihallgatják Römer Jakabot, ki azt állítja, hogy a kritikus szombatn mindnyájan 11 órakor mentek ki a templomból. — Este 8 órakor megint ment a templomba, a hol valami pálinkamérésről folyt az egyezkedés, minek 9 órakor már vége volt. Elnök azon ellenvetésére, hogy Tóth Borbála tanu nem úgy vallott, azt állítja, hogy erre kitanították. Groszberg tanu szintén mentő vallomást tesz. Azt mondja, hogy vádlott sáktérek közül többen épen a kritikus időben vele mentek hazafelé a templomból. Barcza Dániel tanu kihallgatása körül élénk szóváltás támad. Rendkívül fontos és a vádlottakra teljesen mentő leleplezéseket tesz. Moritz előtte beismerte, hogy a mesére tanították.

*

Nyiregyháza június 23. Buxbaumot Varga Kati a vádlottak közt felismerte és rábizonyította az álibit. Ennek Buxbaum annyira megörült, hogy ugrált jó kedvében. Adamovits eszlári kath. pap denuncziánsnak bizonyult, a ki bevezette az egész vermesét. Nagy zavarba hozták Eötvös kérdései.

*

Nyiregyháza, június 23. A hullacsempészeti mese körül egy megdöbbentő adat merült fel. Bizonyítani fogják, a Budapesten megjelenő „Függetlenség”-ben a dadai hullával hivatalos megvizsgálása előtt illetve a megejtett szemlét megelőzőleg is már álhullának deklarálták, még pedig olyan oldalról, mely a vizsgálati bizottsághoz szoros összeköttetésben áll.

*

Bécs, június 22. (a »N. W. Tagblatt« jelentése)
Ónody tegnapi tárgyalás alatt hangosan odakiáltott Szeiffert kir. ügyészhez: »Olyan közvádlót, mint ez, fel kellene akasztani.«

A rituális bünt csináló banda.

Megtörtént, minek megtörténnie kellett: a rituális bünt csináló banda kártyavára roskadozni kezd és a gázság kolosszusai ingadozni érzik a talajt. Minden reményük az elnöki emelvényben koncentrállódik. Móriczka és Kornis ő nagysága képezik a csillagokat kinos sejtelveik sötét láthatárán.

Kinek szeme eddig meg nem nyílt, a fényes valóság előtt is vak elfogultsággal fog tapogatózni. Mert az a mi eddig történt, hangosabban hirdeti a t. eszlári vádlottak ártatlanságát mindmégannyi védelmi szózatnál.

A kiben Móricznak édes atyja ellen tanusított

természetellenes érzéktelensége nem ébresztett bizonyos kételyeket, azt meggyőzhette a többi tanuk mentő vallomásai. Mert mentő tanuk voltak mindnyájan, daczára annak, hogy sokan közülök a törvényszék előtt is még nagyon élénken látszottak emlékezni azon leczkékre, melyekre a banda őket kitanította.

De ha Scharf Móricz bestialis magaviselete, a tanuk zavara és ellenmondásai figyelmen kívül hagyatnának is, akkor ott van egy másik tényező — a banda, melynek szemtelen magaviselete minden kétséget kizáró módon tanuskodik a vádlottak ártatlansága mellett . . . .

Henter judáscsókjai, Barry lázas vérverejtéke, Ónody brutalitásai és Verhovay ugatása összevéve olyan klasszikus bizonyítékot szolgáltat, melyet el nem disputálhatnak az antisemitismus szószói.

Csak folytassák. Nem tudják, hogy ez is egyik szeme a bizonyítékok ama hosszú láncolatának, mely hivatva leend a banda tagjaira lesújtólag nehezéni, őket összetörni, megsemmisíteni.

S mivel látják, hogy egy egész vidék lakossága nem engedi magát hamis tanuként felállítani a ritualis gyilkosság mellett, Prágába mennek Rohling tanárhoz segítségért. És e hitvány ember kiállítja a bizonyítványt, hogy Montefiore Mózes 1868-ban könyvet irt, melyben a ritualis gyilkosság istennek tetsző ténynek elismertetik.

A Függetlenség ma kiadta Rohling e nyilatkozatát. Mennyi hűbng és gázság rejlik ez egész eljárásban, azt nem kell tovább magyarázni. Maga az a tény, hogy Rohling a könyv címét nem merte megjelölni, eléggé jellemzi az állítás valószínűségét.

Csak félre akarják vezetni a törvényszéket és a közönséget. Az egyik felesleges, a másik lehetetlen. A törvényszéket már többé nem kell félre vezetni vagy befolyásolni . . . a közönség pedig, melyben az igazság iránti érzék még nincs eltompulva, más jelekből ítél és nem engedi magát félrevezetni egy bitang cseh professor nevetséges füllentései által.

A negyedik nap.

— Június 22. —

A tárgyalás néhány perczel 9 után kezdődik.

Lengyelné kihallgatása.

Következik Lengyel Istvánné kihallgatása. Elnök: Mi történt akkor magával olyan különös, a mi megemlítésre méltó. Tanu: Többet kérem nem tudok, mint azt, hogy kiáltást hallottam. Erre az egy szóra most is emlékszem. Házam pitvarát tapasztottam és akkor kiáltást hallottam. Egyebet nem tudok. Elnök: És hogyan hangzott az a kiáltás? Tanu: »Lengyel Istvánné jöjjön ki.« De én nem mentem ki, mert térdepeltem, hát nem

álltam föl. Elnök: És hogyan tünt fel magának az a hang? Tanu: Csak úgy, mintha a kapuból kiáltott volna. Elnök: Tehát ki sem ment a házból? Tanu: Nem mentem ki a kapuba nézni, el voltam foglalva. Elnök: Es milyen kiáltás, felnött embernek, vagy gyermeknek a kiáltása? Tanu: Gyermekhang. Elnök: Arra nem emlékszik-e, hogy ugyanazon napon az izraelita templomban az isteni tisztelet meddig tartott? Tanu: Kérem én arról nem tudok semmit, mert a házam megett van. Elnök: Mert mikor kihallgattatott, akkor azt adta elő, hogy feltűnt magának az, hogy az izraeliták a templomból délben mentek ki, holott 11 óránál tovább nem szoktak imádkozni. Tanu: Erről nem tudok semmit sem mondani. Elnök: Erről nem tud semmit? Tanu: Nem, csak egy kiáltást, ezt tudom. Elnök: Az egészen más kérdés, hanem az van vallomásában. Tanu: Tudom, hogy 11 órakor szoktak elmenni; ezt az egy szót én is tudhatom; mindig olyankor mennek oda. Elnök: Tapasztalta-e maga azt, hogy nem 11 órakor, hanem 12 órakor mentek volna? Tanu: **Azt nem tapasztaltam, mert nagy beteg voltam; nem tartottam eszemben; legkisebb gondom volt arra.** Elnök: Hát azon idő óta, hogy Solymosi Eszter eltűnt, gyakrabban járt-e vagy nem? Tanu: Nem jött oda. Elnök: Mégis kihallgatásában, vallomásában az van, hogy Scharf József, mióta Solymosi Eszter eltűnt, daczára annak, hogy házához nem szokott járni, többször felkereste azután és kérdészködött, vajjon hallatszik-e magához beszéd vagy kiáltás a zsidótemplomból? Tanu: Ha imádkoznak, áthallani és ha zaj van. Elnök: Nem az a kérdés, hallatszik-e a zaj, ha imádkoznak, hanem az, hogy Scharf kérdészködött-e? Tanu: **Nem kérdezte.** Elnök: Nem kérdezte, de hát vallomásában így van. Tanu: Hogy lehet az, betegségem lehet az oka. Elnök: Feleljen meg, hogy milyen kiáltás volt. Segélyül hívás? Mely időtájban hallotta: délelőtt-e vagy délután? Tanu: Délután. Elnök: Mikor, kora délután? vagy késő délután? Tanu: **Már ugy estefelé.** Elnök: Este felé? Előbbi vallomásában pedig az van, hogy »Lengyel Istvánné előadja, miszerint f. évi május hó 21-iki vallomásában említett kiáltást a zsidótemplom felől kora délután hallotta volna, az óra számát pontosan meghatározni nem tudja, de mindenesetre 12 óra elmúlt.« Már most pedig azt mondja, hogy estefelé. Tehát melyik a valódi és igaz? Tanu: **Délután, nagyon délután volt a tapasztás.** Elnök: Jó, tehát estefelé volt, már késő délután? Tanu: **Igen, igen.** Elnök: De a vizsgálóbíró előtt pedig azt állította, hogy 12 óra felé vagy 12 órakor volt, vagy délután? Tanu: **Délután volt.** Szeffert: A kihallgatási jegyzőkönyv szerint azt mondta, hogy tompa kiáltást hallott. mintha földalól jönne. Tanu: Nem emlékszem, csak annyit tudok, a mit már elmondtam egyszer, többet nem tudok elmondani. Ezt sem tudtam volna, ha más nem jött volna kérdezni. Szeffert: Solymosi Esztert ismerte-e? Tanu: Nem. Azt sem tudom, milyen nagy volt, Szeffert: Tehát nem ismerte? Tanu: Nem ismertem sohasem. Heumann: Mióta lakik Eszláron? Tanu: Tizenégy év óta. Heumann; Az Ó-Faluban, közvetlen szomszédságában Uj-Falunak? Tanu: Igen. Heumann: De az öreg Solymosinét ismerte? Tanu: Azt sem ismertem; csak mióta kérdésben van Solymosi Eszter dolga. Heumann: Van tehát egy itt lakó asszony is, ki nem ismerre Solymosinét; nem nagy csoda, ha Scharf József nem ismerte,

Bevezetetik Lengyel János,

Elnök: Lengyel Istvánné a maga édes anyja? Tanu: Igen. Elnök: Született T.-Eszláron, 15 éves volt márczius havában? Tanu: Igen. Elnök: Milyen kiáltást említett édes anyád? Tanu: Csak segélykiáltást, de nem tudta, hogy ki kiáltott és honnan kiáltott. Elnök: Hát milyen segélykiáltást? Hogy beszélt ezt el édes anyád? Tanu: Nekem nem beszélt el, csak Scharfnének, hogy tompa kiáltást. Elnök: Milyen értelmű volt annak? Tanu: Segélykiáltás, Elnök: Hát hogyan mondta? Tanu: **Ugy mondta édes anyám, hogy nem értette ki egészen, hogy mit kiáltották,** Elnök: Továbbá elmondta azt is édesanyád, hogy mily időben történt ez a kiáltás? Tanu: Igenis. Elnök: És mit mondott Scharfnének, hogy mikor volt? Tanu: Déli időben. Délben. Elnök: Mikor Solymosi Eszter eltűnt, ezután Scharfné gyakrabban járt hozzátok, mint ezelőtt? Tanu: Gyakrabban bejött, mert szeretett tudakozódni, vagy hallani valamit. Elnök: Hát Lengyel Istvánné nem egészen

egyezik meg magának a fiának az előadása, mert azt állítja fia, hogy a segélykiáltásra vonatkozólag maga Scharfné előtt délelőtti vagy közel délutáni óráról beszélt. Lengyelné: Arról én ő velem nem beszéltem, én tölem nem kérdezte, én úgy mondtam Bátorinének, hogy én jobban be tudom előtte bizonyítani. Elnök: Nem is arról van szó. Lengyelné: **Én délután mondom, ha százszor idehivnak is.**

Fekete Jánosné kihallgatása.

Bevezetik özv. Fekete Jánosné tanut, született Kramár Borbálát. Született Berczelen, 61 éves róm.-kath., özv., gyermekes, napszámos, Elnök: Virágszombatján a templomba mikor ment? Tanu: Azt már nem tudom. Elnök: De hogy mikor jött ki? Tanu: Tizenegy órakor. Elnök: És az utja merre vezetett magának. Tanu: Az Uj-Faluba. Elnök: El kellett haladnia a zsidó templom mellett? Tanu: Igenis. Elnök: Mikor az uton haladt, feltűnt-e magának valami? Tanu: Egyéb semmi, csak a fülembe csapódott, midőn a zsidó templom mellett mentem; egy kis sirást hallottam. Akkor odatekintettem. Két zsidó ott állt a templomajtófelel; egyik az egyik, másik a másik felel. Elnök: És meddig tartott a sirás? Tanu: Éppen csak egyszer a fülembe belemaródott. Többet nem hallottam. És akkor tekintettem arra, mikor a sirást hallottam. Elnök: Azt sem vehette ki a sirásból, hogy vajjon nagy embernek a sirása, vagy gyermeké volt az? Tanu: Nem kicsi gyermeké, azt már tudom, hogy nem kicsi gyermeké volt. Elnök: De hát nagy gyermeké vagy felnött emberé lehetett? Tanu: Sem kicsi gyermeké, sem nem öreg eselédé volt. Elnök: Az időt pontosan tudja-e vagy nem? hogy mely időtájban lehetett az? Tanu: Hát mikor hazamentem, Uj-Falunak majd derekán, lakik egy testvérem, bekiáltottam, hogy hány óra lehet? Mindjárt tizenegy óra lesz. Odahaza a pitvarban is van hely, ahova a nap besüött. Azt is tudom, hogy tizenegy és tizenkét órakor szokott besütni. Oda tekintettem tizenegy órát láttam, mert a kéménybe is besüött a nap, mert már annak nem messze kellett lenni, azután hogy beszéltem a testvéremmel. Szeffert: **Egy fiut nem látott maga a zsidó templom körül?** Tanu: Nem, senkit sem.

Adamovits József kihallgatása:

Elnök: Adamovits József róm. kath. lelkész ur. Felesleges a tanut az igazság megmondására figyelmeztetni. Beidéztetett a kir. törvényszék által azon körülménynek igazolására, hogy a husvét utáni gyónás és áldozás alkalmával hány órakor szoktak hivei rendszeren a templomba menni. Adamovits: Rendszeren reggeli 9 órakor is, ha sok a gyónó ez természetesen egy pár óráig eltelt. Szeffert: Solymosi Eszter eltűnése felől a tisztelendő urnak is bizonyos tudomása van, mert hisz ez oly eset, mely feltűnést okozott. Nem tudna a tisztelendő ur nekünk az eltűnés iránt keringett hírek felől valami felvilágosítást adni? Tanu: Annyit tudok, a mennyit az ujságokban olvastam és a mennyit a nép szájából hallottam. Szeffert: Mik voltak tehát azok a hírek? Tanu: Egyszerűen az, hogy Solymosi Esztert valami festékeket vásárolt volna az Ó-Faluban és hazamenvén, a zsináogoga táján eltűnt; ezt pedig körülbelől az eltűnés után pár hetre hallottam, Szeffert: **Halott már másnap keztek beszélni.** Tanu. Megengedem, hogy beszélni kezdeték, de én nem járok úgy a nép között. Eötvös: Itt a vizsgálati iratok közt van a vizsgálóbíró-sághoz intézett jelentése, amely aként kezdődik, hogy A (római) I — ez a két nagy betű van odairva, — tiszta eszlári lakos jelenti nekem, hogy tudomással bír arról hogy ha jól emlékszem, bizonyos hernádnémeti kocsmárosnál, Rosenbergnél ekkor és ekkor csavargó zsidók voltak, és rejtegettettek. Mi feltűnést keltett stb. stb. Egy ilyen jelentés van itt, a vizsgálati iratok közt; miután tanunak a vezetékneve A.-val, keresztnéve I-vel kezdődik. Tanu: Az én keresztnémem (római) I-vel kezdődik. Eötvös: **J-vel vagy I-vel, hát hiszen az mindegy. Legyen szives megmondani, hogy nem ön volt-e az, a ki ezt a jelentést a vizsgálóbírónak tette?** Tanu: Igenis, én tettem.

Papp József, tisztaeszlári bíró kihallgatása:

Elnök azon kérdésre, hogy a gyónás alkalmával husvét előtt rendszerint meddig tart az istentisztelet: előadja, hogy kezdődik 7—8 órakor, s tart 11—12 óráig,

a szerint, hogy hányan vannak a gyónásnál. Mult év virágvasárnapján nem tulságosan sokan voltak a templomban. Soly mosi Janos tizsa-eszlári születésű, 38 éves, református, nős, napszámos, mult évben mint cseléd állt be Grósz Márton izraelita urnál. (Derűtség a közönség körében.) Az izraelita husvét előtt kiállt a szolgálatból, mert szemébe belecsapott a ló és más képpen is alkalmatlan volt neki a hely. Elnök: Emlékezik-e Soly mosi Eszternek eltünése napjára? Tanu: Arra igen is emlékszem. Elnök: Akkor éjszaka odahaza volt-e? Tanu: Igenis, odahaza voltam. Elnök: És tapasztalt valami rendkívüliséget azon éjszaka? Tanu: Annyit tapasztaltam, mert 9 óráig tájig bent tajam és akkor a kutya nagy lázadást ütött, és a kutyalázadásra én kimentem; jöttek az izraeliták tömegestől a temylomból: többen voltak idcgen izraeliták is. Elnök: A templomi világosságra nézve mondja meg, máskor is látta, hogy volt ilyen világosság? Tanu: Nem láttam, mert ugy laktam mint a mult esztendőben. Elnök: Hát a mult esztendőben tapasztalta-e, hogy világosság volt máskor is? Tanu: Nem láttam soha.

Hatalovszky kocsis.

Hatalovszky András tanu, ki az általános kérdésekre előadja, hogy Gyüdon született, 23 éves, római kath., nőtlen, foglalkozására nézve kocsis Nánáson, Jóna Mihály gazdánál. Az elnök: A kir. törvényszék előtt állasz: figyelmeztetlek, hogy csak a való igazságot felcld a kérdésekre, minthogy esetleg a hitet le fogod tenni, Figyelmeztetlek, hogy lelkiismeretedet el ne veszítsd, hanem egyedül az igaz mellett maradj; mult esztendőben laktál-e te Eszláron? A tanu: Igenis, ott laktam. Az elnök: Kinél? A tanu: Debreczani Mihálnál. Az elnök: Debreczeni Mihály lakása közel van-e a Huri Andráséhoz? A tanu: Épen a szomszédságban van. Az elnök: Tavaly ki volt a szolgálója? A tanu: Addig az ideig, mig ez a baj nem történt, Soly mosi Eszter volt. Az elnök: Hát Esztert láttad-e a tehén körül foglalkozni. A tanu: Az bánt vele, mikor a cselédje nem volt otthon: Huriné: Engedelmet kérek a nagyságos királyi törvényszék előtt, nem volt ez ugy, mint ő mondja, bebizonyítom ezt szolgálammal, a ki tavaly volt, olyan becsületes fiu, az igaz, hogy katonai szolgálatnál van Bécsben. Olyan becsületes ember, hogy annak párja nincs a faluban, Az a gyermek a marhák körül nem járt, téli időben, ha kocsisom benn volt, még magam sem. Midőn tavaly a szántásra kimentek, és sem szolgám, sem fiam sem férjem oda haza nem volt, magam jártam körülötte. Az elnök: Erre a fiu azt mondja, hogy látta, hogy Soly mosi Eszter is járt a tehén körül. Huriné: Nem igaz, ha csak olyan mulhatlan dologom nem volt, hogy azt nem mondtam a gyermeknek, — mert jámbor ám az a tehén nagyon — »eredj fiam, adj annak a rossz állatnak.« Nem igazat mond az a gazember. Az elnök: Nem szabad ilyet mondani. (Hatalovszkihoz.) Megmarad állítása mellett? Hatalovszky: Nem mindig láttam, de egyszer a szolgáló itatta, egyszer a gazdasszony; nem is mondtam én, hogy mindig. Az elnök: Mit mond erre Huriné? történt-e, mig Eszter ott volt, hogy ő járt a tehén körül? Huriné: Ha csak történetesen otthon nem voltam, de sohasem bíztam rá az itatást, mert nem volt oly nagykoru. Az elnök: Hát megengedi, hogy ha maga nem volt odahaza Eszter is tehetné? Huriné: Igen. Az elnök: (tanuhoz) emlékszik-e a mult esztendő virágvasárnap előtt: szombatra? A tanu: Igenis emlékszem. Az elnök: Azon napon találkozott-e Soly mosi Eszterrel? A tanu: Azt nem mondom, mert nem találkozhattam vele, egyébképen minthogy ott, a mikor küldték volna be a faluba, én az udvaron, a mi a cselédembernek kötelessége, azt végeztem, hát hallottam, hogy kü dték volna be a faluba, és nem akart menni. Többet nem hallottam annál a szónál. Az elnök: Kicsoda küldte? A tanu: A gazdasszony. Az elnök: És hogyan nyilvánult, hogy nem akart menni? A tanu: Már azt nem tudom. Az elnök: Szólt valamit arra, ugy »hogy nem megyek?« A tanu: Azt nem hallottam, csak azt mondta gazdasszonya, hogy miért nem megy, hisz kijöhetsz még estig háromszor is. Az elnök: Láttad-e azután, hogy csakugyan elment? Tanu: Azt se láttam, mert gondom nem volt vele, a magam dolgát végeztem. Az elnök: És milyen időtájban volt, hogy felszólította a gazdasszonya? Tanu: Gondolatom szerint látom óra tájban volt az

idő, de biztosan nem tudom, mert óránk nem volt. Az elnök: Délután? A tanu: Igen. Az elnök: Te mindenestre ebéd után voltál? Tanu: Igen ebéd után voltam. Az elnök: Bent ebédeltél akkor, vagy kint a mezőn? Tanu: Bent a házban. Eötvös: Mikor te aztán meghallottad, másnap, harmadnap, hogy Soly mosi Eszter elveszett, mondtad te azt másnak? Tanu: Nem mondtam senkinek, mert nincs ügyem arra; azután, hogy bekerültünk a mezei dologról, egyszer történt, egy vasárnapi estén strázsát tettem, már a hogy az a baj történt Soly mosi Eszterrel, Szüszmann korcsmárosnái voltunk. Akkor mondtam. Eötvös: És kik előtt mondtad? A tanu: Csak épen Szüszmann házicselédje előtt. Eötvös: Hát Szüszmann cselédjét hogyan hívják? Tanu: Feleségét nem tudom hogy hívják. Eötvös: Cselédje is volt neki? Tanu: Csak két leánya volt, meg a felesége. Eötvös: Hát szolgálója volt-e neki? Tanu: Igenis volt. Eötvös: Hogyan hívják? Tanu: Varga Kati. Az elnök: Azt hallottad, hogy a boltoshoz a faluba küldte a leányt? A tanu: Én csak annyit hallottam, hogy azt moneta Huriné: megjárhatod még háromszor is a falut estig, többet nem tudok; azt nem állíthatom, hogy Hurinét vagy Esztert láttam volna, én Hurinének csak hangját hallottam.

Huriné és Hatalowsky szembesítése.

Az elnök: Küldöttek-e még azon napon más valakit hazulról a faluba? Huriné: Dehogy küldöttem. Az elnök: Nem is akart küldeni? Huriné: Nem, Esztert sem küldtem volna, csak a maga akaratából ment, mert a menyecske nem ért rá. Az elnök: Délután 3 és 4 óra közt volt-e magánál akkor más valaki? Huriné: Egy lélek sem. Az elnök: Ez a fiu azt állítja, hogy ugyanazon napon délután három óra tájban hallotta, hogy maga ekként szólt valakihez: Elmehetsz még a faluba háromszor is. Megjárhatod még estig az utat. Huriné: Én ezt senkinek sem mondtam, akkor már a gyermek keresésére indultam, mert hát csak vártam, vártam, de már nyughatatlan voltam. Az elnök: Megmarad Hatalovszky azon állítása mellett, hogy azt mondta Huriné? Hatalovszky: Ugy mondtam. Székely védőügyvéd: Huriné, nem küldte maga Esztert még egyszer festékért? Huriné: Soha nem láttam többet, már 3 órakor keresésére indultam. Az elnök: Mehet! Fränkel Sámuel: 75 éves, izraelita, született Eperjesen, nős, gyermeke, eszlári lakos, munkát vállal, ha van, különösen ha küldözgetik valahová, eljár benne. Kis birtoka is van, melyet maga megmunkál. Emlékszik arra a napra, midőn beszélni kezdtek, hogy Soly mosi Eszter eltűnt. Az elnök: Találkozott-e Huri Andrásnéval? A tanu: Találkoztam. Az elnök: Milyen időtájban? A tanu: Négy órakor, vagy négy után egy fertálylyal vagy később. Az elnök: És beszélgettek agyütt? A tanu: Igen, ő ment, én is mentem, ő nekem köszönt, én visszaköszöntem és kérdeztem, hová megy szomszédasszony? azt mondtam, megyek a faluba: már másodszor beküldtem a leányt festékért, nem tudom hol van oly soká. Ezzel kissé haragosan ment Ofa-luba, én pedig hazafelé mentem. Huriné: Én arra megesküszöm, hogy nem mondtam. Istenem, hogy lehet ilyet mondani? Fraenkel: Ugy mondtam, hogy már másodszor küldtem a leányt festékért és még nincs itt. Megyek keresni. Huriné: Ha mindjárt meghalok, íse mondtam.

Cs. Nagy Jánosnének kihallgatása.

Csordás Nagy Jánosné szül. Paszton Erzsébet, született Tizsa-Eszláron, 63 éves, ref., özvegy, napszámmal keresi kenyerét. Az elnök: Mint tanu a kir. törvényszék előtt a teljes igazságot tartozik mondani, hogy arra arra, a mit mond, a hitet jó lélekkel letehesse. Hol laktott maga a mult esztendőben, Tizsa-Eszláron? A tanu: A magam házában. Az elnök: Szokott-e magán kívül házában még lakni valaki? A tanu: Nem, senki, csak magam és a metszősidó. Az elnök: No mondja most meg, hogy a zsidók husvétjét megelőző szombati napra emlékszik-e jól? A tanu: Igen. Az elnök: Kijött vissza és 1 óraközt? A tanu: Csupán a mit metszőnk, meg a téglásit és lökit láttam; hárman jöttek vissza, többet nem láttam. Az elnök: Hát mit csuiáltak ott? A tanu: Azt nem tudhatom. Az elnök: Az időre nézve bizonyos maga a felől, hogy mikor visszajöttek hárman, csakugyan délután volt? A tanu: Délután volt, nem dél előtt volt, mert mikor 12 ózát elhúzták, elmentem az

kérdéses napon nem-e mégis Bátoriné vette le az asztalról a gyertyákat. Scharf Móríc: Azt feleli, hogy biztosan tudja, hogy ezt Bátoriné nem állítja, mert Bátorinéval ma beszélt. Eötvös Károly védő: E nyilatkozatot jegyzőkönyvbe kéri vétetni. Funták Sándor védő: Ha maga a kulcslyukon benézett és látta azt a borzasztó jelenetet: nem iszonyodott meg tőle? Scharf Móríc: Nem. Funták Sándor: Más gyerek, ha ilyet lát, beszalad és az első dolga az, hogy hívja az apját, hogy ott megölnek egy leányt. Scharf Móríc: Én nem mentem be; akartam látni mi lesz ezen dologból, Funták Sándor védő: De az ilyen dolgot az apjának is szabad talán megmondani? Scharf Móríc: (Hallgat.)

A kir. ügyész és Móríc.

Szeyffert kérdezi hogy miért ment Móríc a kulcslyukhoz, a templomba nézni. Scharf Móríc: Hallottam a kiáltást. Seyffert Ede: És mikor odament a kulcslyukhoz mit látott? Scharf Móríc: Azt már elmondtam tegnap, én nem fogom százszor megismételni. Seyffert közvádó: De én követelem, én kir. főügyész helyettes vagyok; nekem jogom van követelni magától, hogy minden kérdésre, melyet teszek, feleljen. Scharf Móríc: majd ha a nagyságos elnök ur mondja, akkor felelek. Az elnök: Móríc, mond el a dolgot! bár megjegyzem, hogy a mit már egyszer elmondott, azt nem kellene ennyiszor ismételtetni. Seyffert közvádó: Nem fogom ismételtetni, hanem szoritkozom tisztán a tény körülményekre. (Scharf Móríc-hoz): Abban a perczen, a mikor benézett a kulcslyukon, mit látott? Móríc ismétli a leczkét. Seyffert: Mondja meg, mit érzett akkor, mikor látta ezt a szörnyü tettet; nem félt, nem irtózott atól? Látott-e már hullát? Scharf Móríc: Láttam. Nem irtózik az ember soha sem a holttesttől. Seyffert: Vannak sokan, a kik irtóznak, a kik félnék. Scharf Móríc: Én nem szoktam irtózni semmitől. Seyffert: Miután maga ott oly dolgot látott, nem nézett körül segítségért? Scharf Móríc: Nem. Seyffert: Nem látta, hova tették a tányérokat, melyekbe a vért folytatták? Scharf Móríc: Nem tudom, hova tették. Seyffert: De maga utánuk nézett? Scharf Móríc: Azt nem láttam, mit csináltak a fazékkal és a tányérokkal.

Szeyffert: Ki volt a pandur, ki önt először be-kisérté? Scharf Móríc: Bakó Ignác. Seyffert: Mondja meg, beszéltek ott maguk valamit? Scharf Móríc: Beszéltünk. Seyffert: Miről volt szó maguk között? Scharf Móríc: Arról, hogy valljam be szépen, akkor nem lesz bajom, Seyffert további kérdésére aztán Scharf Móríc előadja, hogy a konyhába küldték, hol a csendörök és pandurok vacsoráltak. Ott azt mondták neki, hogy gondolkozzék. Gondolkodott mintegy háromnegyed óráig, azután mikor vallomását megtette lefeküdt és aludt, a míg a vizsgálóbíró fel nem költötte, hogy újból kihallgassa.

Móríc s a vádlottak.

Buxbaum: Alásan kérem, méltóztassék nekem még egy szót engedni ezzel a fiuval. Elnök: Beszéljen. Buxbaum: (Scharf Móríc-hoz) Sage mir nur... Scharf Móríc: (élénken) Nem tudok németül. Én már egy izben kijelentettem, hogy már egy éve, hogy nem beszélek sem zsidóul, sem németül, én csak magyarul beszélek. Buxbaum: Und was für ein Messer war das, womit man sie geschlachtet hat? Scharf Móríc: Olyan kés, amilyennel az apró marhát szokták vágni. Braun Ábrahám: Tekintetes törvényszék! Egy szavam van még a fiuhoz; ő láthatta Solymosi, Esztert, hát tudna-e nekem egy jelt adni, a mit kérdezek tőle (Scharf Móríc-hoz): Ha te láttad és megnézted jól, mond, milyen szeme volt? Scharf Móríc: Majdnem olyan, mint a Zsófinak, a néjének? Scharf József: Oly rossz voltam én hozzád, hogy nem is akartál engem látni? Scharf Móríc: Mi haszna van, jobb ha nem ismerem. Scharf József: Rám szorulsz még valaha. Scharf Móríc: Nem szorulok én. Scharf József: Nem? hát mid van neked? Scharf Móríc: A mi van, az van. Scharf József: Ki adja neked? Scharf Móríc: Akárki adja, ahhoz semmi köze. Scharf József: De én akarom tudni, hogy ki adja. Scharf Móríc: Azt adja a magyar királyi belügyminiszter. Scharf József: Mi az a belügyminiszter? magyarázd meg nekem. Az elnök: Megfelelt kérdésére, ne kívánjon magyarázatot. Scharf

József: Neki le van írva, úgy nem tudná elmondani. Scharf Móríc: Jöjjön el a szobámba, nézze meg, hogy ott valami le van-e írva. (Eötvös Károly védő feláll és szólni akar.) Az elnök (Scharf Józsefhez): Vagy üljön le, vagy nincsen szüksége védőre. Lusztig Ábrahám: Egyszer össze voltál görnyedve. Scharf Móríc: Nem igaz, akkor hívják Recskyt. Scharf József: Recsky nem fogja mondani te számár, Scharf Móríc: Nekem szabad igazat mondani. Az elnök (Móríc-hoz): Igazad van; a mi igaz a zt mondd meg, ne hagyd magadat megzavarani, a mit tudsz, arra felelj lelkiismeretesen amit nem tudsz akkor hallgass.

A védőügyvédek kérdései.

Eötvös: (Móríc-hoz) ismered-e te Sós Erzsit Tisza-Eszláron? Scharf Móríc: Ismerem. Eötvös Károly: Mennyi idős lehet? Scharf Móríc: 11—12 éves lehet. Eötvös Károly: Hát az a Sós Erzsit azt mondta Eszláron, hogy apád maga hívta házába Solymosi Esztert s azután ő fogta fejét, te pedig a kezét, hogy ne rugdosson és a sakter úgy metszette meg a nyakát. Scharf Móríc: Ez nem igaz. Eötvös Károly: Sós Erzsit így mondta. Scharf Móríc: Sós Erzsit akkor hazudik, az nem igaz. Eötvös Károly: Testvéred beszélte, hogy ő is jelen volt, te is és az apád, meg a sakter is jelen volt és te fogtad a kezét. Ezt öcséd beszélte. Hát az igazat mondott e, vagy nem? Scharf Móríc: Ez egy kis gyerek, nem tudja mit beszél. Eötvös Károly: Ezt a kis Samu gyereket, Bary vizsgáló kihallgata és öcséd elmondotta a vizsgáló bírónak is a dolgot, és pedig úgy, hogy ti is jelen voltatok. Scharf Móríc: Kérem tisztelt ügyvéd ur, nem úgy beszélt én tudom bizonyosan... Eötvös: Most egyet kérdek tőled fiam: Midőn vége lesz ezen ügynök mert valószínű, hogy nem lesz bajod, mi akarsz lenni? Scharf Móríc: Azt az alispán ur és a méltóságos főispán ur megmondják, mit csinálnak velem. Eötvös: Hát azt honnan tudod, hogy a kir. belügyminiszter fog rólad gondoskodni? Scharf Móríc: Azért, mert ő egy rendeletet adott és azt mondta, hogy ha jól viselem magamat, el fog tartani és leszek valami itt a megyénél. Eötvös Károly: A közigazgatás nem tud veled beszélni. Ki mondta hát? Scharf Móríc: Olvastam. Eötvös Károly: Hol? Scharf Móríc: Én jártam a levéltárban, és olvastam az iratokat és megtaláltam az iratot, melyet a magyar királyi belügyminiszter küldött. Friedmann: Tudod-e, hogy szabad-e szombaton főzni? Scharf Móríc: Nem szabad? Friedmann: Szabad-e faragni? Scharf M.: Azt sem szabad. Friedmann: Nagyon jól van. Szabad-e valamely nehezebb tárgyat vinni szombaton. Scharf Móríc: Nem szabad. Friedmann: Figyelmeztetek én valamire, mert itt tévedésben vagy. A vizsgálóbíró azt mondtad, hogy ebéd után mentél ki. Scharf Móríc: Az nem igaz. Friedmann: Én kérem nagyságos elnök ur a vizsgálati jegyzőkönyvből ezt konstatálni Scharf Móríc: Ez nem igaz. Friedmann: Majd rád olvasom. Azt mondtad, hogy ettél, kimentél az udvarra és akkor hallottad a kiabálást. Scharf Móríc: Ettem valamit és akkor kimentem. Friedmann: Hogyan, az ebéd előtt? Scharf Móríc: Egy kis kalácsot ettem. Friedmann: Tehát a reggeli és ebéd közt történt. Friedmann: Ki tartotta a tányért? Scharf Móríc és Schwarz Salamon. Friedmann: Schwarz Salamon tartotta a tányért; ezt maga látta. Schwarz Móríc: Schwarz Salamont láttam. Friedmann: De ha ő tartotta a tányért, ki vágta meg a nyakát? Scharf Móríc: Ezt is Schwarz Salamon tette. Friedmann: De hogyan történhetett az egyszerre? Scharf Móríc: Az egyik kezében a kés, a másik kezében a tányér volt és mikor megvágta, hamar letette a kést, a fazék meg ott állott mellette... Eötvös: konstatálni kéri, hogy a fiu kihallgatása Nagy-Faluban hajnalig tartott. Ezufán Székely, Heumann és Funták intéztek kérdéseket a fiuhoz, miközben jelenti, hogy ő hallotta nagy szükségük van. Megkérdezte, hogy kit ért »nagy-papok« alatt, azt mondja, hogy katolikus papok kikeresték a bibliából, hogy szükségük van a zsidóknak ilyen vérré.

Ezzel a mai tárgyalás véget ért.